

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีความต้องการ

ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่างจนไม่มีขอบเขตจำกัดซึ่งความต้องการที่เกิดขึ้นจากความคิดคำนึงหรือความต้องการด้านจิตใจ หรือความต้องการทางกาย เป็นความต้องการที่ขาดมิได้ และในบรรดาความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นยากที่จะได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล มีผู้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า “ความต้องการ” แตกต่างกันไป ดังนี้ คือ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 323) กล่าวถึง “ความต้องการ” ว่าหมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้ หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่งและก็จะเกิดความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่ Samuelson (กฤษฎาศักดิ์ศรี. 2534 : 159) กล่าวว่า มนุษย์นั้นเพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะทำให้บรรลุความต้องการที่ละขั้น เมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นนั้นก็จะลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป ไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการขั้นต้น ๆ ที่ได้รับการตอบสนองไปเรียบร้อยแล้วนั้นอาจกลับมาเป็นความจำเป็นหรือความต้องการครั้งใหม่อีกได้ เมื่อการตอบสนองความต้องการครั้งแรกได้สูญเสีย

หรือขาดหายไป และความต้องการที่เคยมีความสำคัญจะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่

นอกจากนั้นแล้ว กิลเมอร์ (Gilmer) กล่าวว่า “มนุษย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัยรวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ด้วย เช่น การยอมรับนับถือสถานภาพ การเป็นเจ้าของ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปความต้องการเหล่านี้ยากที่จะได้รับการตอบสนองจนอิ่ม และพอใจทั้ง ๆ ที่ก็ได้รับอยู่แล้ว” ทุกวันนี้คนเราพยายามทำงานก็เพื่อจะสนองความต้องการของตน ทำงานเพื่อเงินเพราะเงินเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ แต่ถ้ามองให้ลึกลงไปแล้วการทำงานไม่ใช่เพื่อเงินแต่อย่างเดียวเสมอไป เศรษฐีมีเงินมหาศาลก็ยังทำงานทั้ง ๆ ที่ทำงานแล้วได้เงินเป็นค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย ๆ การทำงานเพื่อเงินเป็นเพียงเหตุผลประการหนึ่งเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากที่คนต้องการได้รับจากการทำงาน ซึ่งบางครั้งเงินไม่สามารถซื้อความต้องการบางอย่างได้ เพราะความต้องการของมนุษย์ มีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางสรีระ (Physical or Physiological Needs) หรือ ความต้องการปฐมภูมิ (Primary Needs) หรือ ความต้องการทางด้านชีววิทยา(Biological Needs) เป็นความต้องการทางชีววิทยา หรือ ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรกหรือขั้นต่ำสุดของมนุษย์ซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับชีวิต เป็นความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ การมีชีวิตอยู่เป็นความต้องการที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ในฐานะที่เป็นอินทรีย์ทางกายภาพ เป็นแรงขับ (Drive) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเป็นแรงขับเคลื่อนทางกายภาพ เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตเพื่อความอยู่รอด จึงเป็นความต้องการพื้นฐานที่จะขาดเสียมิได้ ความต้องการชนิดนี้หากไม่ได้รับการตอบสนองจะมีความรู้สึกตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา และมีความกระวนกระวาย เช่น ความต้องการอากาศหายใจ อาหาร ความอบอุ่น น้ำ ยารักษาโรค อุดมภูมิที่เหมาะสม เครื่องนุ่งห่มการเคลื่อนไหวทางร่างกาย การขับถ่าย ความต้องการเรื่องเพศ การพักผ่อนนอนหลับ ที่อยู่อาศัย ถ้าขาดความต้องการประเภทนี้เพียงประการใดประการหนึ่งชีวิตจะต้องมีอันเป็นไป เพราะความต้องการนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับมนุษย์ทุกคนจะขาดเสียมิได้ การแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาเพื่อตอบสนองความต้องการในทางกายของมนุษย์นี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสังคมวัฒนธรรม การฝึกอบรมสิ่งแวดล้อม ศาสนา เศรษฐกิจ ฯลฯ

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ หรือความต้องการในระดับสูง หรือความต้องการทางด้านจิตวิทยา หรือความต้องการทุติยภูมิ หรือความต้องการที่เกิดใหม่ (Psychological Needs or Secondary Needs or Acquired Needs) เป็นความต้องการที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายหลังจากความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว บางครั้งจึงเรียกความต้องการทางจิตใจว่า “ความ

ต้องการที่เกิดขึ้นใหม่” (Acquired Needs) เพราะเป็นความต้องการที่เกิดจากความรู้ และการเรียนรู้ ประสบการณ์ การสนองตอบต่าง ๆ ก็เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นแรงขับ (Drive) ชนิดหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่ (Dynamic) ไม่มีรากฐานจากความต้องการทางร่างกาย แต่อาศัยกลไกทางสมอง ที่ตั้งสมจากประสบการณ์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเหมือนกันหรือต่างกันได้ เนื่องจากแต่ละคนมีระดับความต้องการแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ และ ประสบการณ์ ความต้องการทางจิตใจเป็นความต้องการที่สลับซับซ้อน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างบุคคล

3. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการทางจิตใจนั่นเอง แต่เน้นหนักในด้าน ความต้องการที่จะดำรงชีวิตให้เป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น หรือมีความเป็นอยู่ดีกว่าบุคคลอื่น เช่น ต้องการความปลอดภัย ต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ต้องการความยอมรับในสังคม ต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความต้องการมากมายหลายอย่าง จนไม่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งทั้งความต้องการที่เกิดจากความคิดคำนึง หรือความต้องการด้านจิตใจ หรือความต้องการทางกาย ซึ่งเป็นความต้องการที่ขาดมิได้ และในบรรดาความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นยากที่จะได้รับการสนองตอบจนเป็นที่พอใจ เพราะเป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. แนวคิดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

ลำดับความต้องการพื้นฐานของ MASLOW เรียกว่า Hierarchy of Needs แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับขั้นดังนี้

ลำดับขั้นที่ 1 ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการขั้นต่ำสุดของมนุษย์ ตามความคิดของเขา ความต้องการนี้ถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งจะขาดไม่ได้เป็นความต้องการทางด้านปัจจัย 4 ได้แก่ ความต้องการอาหารให้อิ่มท้อง ต้องการเครื่องนุ่งห่ม เพื่อป้องกันความร้อน หนาว ขนรักษาโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดดฝน ลม อากาศร้อน หนาว และสัตว์ร้าย เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน จึงมีความต้องการพื้นฐานขั้นแรกที่มนุษย์ทุกคนต้องการบรรลุให้ได้ก่อน เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐานแล้วมนุษย์จะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นไปอีก และความต้องการดังกล่าวจะเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ต่อไป

ลำดับขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองขั้นที่หนึ่งจนทำให้มนุษย์บรรลุความต้องการทางร่างกายและทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในขั้นแรกได้แล้วจะเกิดมีความต้องการด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตนเองตามมาต่อไป ความต้องการด้านความปลอดภัยดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ความปลอดภัยทางด้าน

ร่างกาย เช่น ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ โจรผู้ร้าย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ความมั่นคงในงานที่ทำหรือมีหลักประกันต่าง ๆ ในการทำงาน โดยมีบำนาญบำนาญ หรือได้เงินชดเชยในการเลี้ยงชีพ เป็นต้น

ลำดับขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้น เกิดขึ้นหลังจากการที่มีชีวิตอยู่รอดแล้วมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้วมนุษย์จะมีความต้องการที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มของสังคม ต้องการที่จะเข้าไปมีความผูกพันในสังคม ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม รวมถึงความต้องการที่จะมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้นด้วย เช่น ต้องการที่จะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมงาน หรือมีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ซึ่งความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการขั้นที่สองได้รับการตอบสนองจนเป็นที่น่าพึงพอใจแล้ว

ลำดับขั้นที่ 4 ความต้องการยกย่องและยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem Needs) เป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่งหลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและเป็นเจ้าของทางสังคมแล้ว ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศ ได้รับการเคารพยกย่องในสังคม ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความรู้ความสามารถ ต้องการเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีทักษะหรือความชำนาญการในด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกส่วนตัวหรือความรู้สึกภายในที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความมีชื่อเสียงเกียรติยศของตนเอง ความต้องการในขั้นนี้จะมีความเข้มข้นสูงกว่าความต้องการทางสังคม ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองจนเป็นที่น่าพอใจแล้วเช่น ต้องการการเรียกขานจากบุคคลทั่วไปอย่างสุภาพ ให้ความเคารพนับถือตามควรไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่น เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน เป็นต้น

ลำดับขั้นที่ 5 ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self - Actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ผ่านมาความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลง หันมาต้องการสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จหรือสมหวังในชีวิต อยากทำ อยากได้ อยากเป็นในสิ่งที่ตนเองหวังไว้ ฝันไว้ ได้ทำอะไรตามที่ตนเองต้องการจะทำ และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำและหวังที่จะทำ ความต้องการในขั้นนี้ถือได้ว่าเป็นความต้องการในขั้นที่สูงสุดของมนุษย์ ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว บุคคลที่จะเกิดความต้องการในขั้นนี้ได้จึงมีไม่มากนัก เพราะปกติคนเราจะได้รับการตอบสนองความต้องการในแต่ละขั้นอย่างเพียงพอนั้นก็ยากอยู่แล้วและปกติคนส่วนใหญ่จะมีความ

ต้องการเพียงสิ่งขั้นเท่านั้น ความต้องการขั้นสุดท้ายนี้จะเกิดขึ้นแก่บุคคลที่ได้รับความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการลำดับต้นๆ เป็นอย่างดีเท่านั้น ก็เกิดความพยายามและมองเห็นว่าความต้องการขั้นสูงสุดนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะต้องเอาชนะ จึงเกิดความมุ่งมั่นที่จะตอบสนองความต้องการนี้ให้ได้

หลักการสำคัญของทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) อยู่ที่ว่าเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการลำดับใดลำดับหนึ่งจนเป็นที่น่าพอใจแล้ว (ศิริพงษ์ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. 2542 : 107 - 110) มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับถัดไปขึ้นมา และความต้องการของคนเรานั้น แต่ละคนจะไม่เหมือนกัน

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชใน โอกาสเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อ 14 กรกฎาคม 2541 ความตอนหนึ่งว่า ทำบัญชีให้เห็นว่าสมดุลไม่ขาดทุน ถ้าทุกคนสามารถที่จะทำให้พอดีไม่ขาดทุน ประเทศชาติไม่ขาดทุนแน่

บัญชีครัวเรือน หมายถึง การแสดงหรือบันทึกจำนวนเงิน รับ-จ่าย ประจำวันของครัวเรือน โดยแสดง วัน เดือน ปี รายการรับ-จ่าย และจำนวนเงิน บัญชีครัวเรือนมีทั้งแบบบันทึกอย่างง่าย และแบบบันทึกที่ซับซ้อน เช่น การสำรวจข้อมูลครัวเรือนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือน ดังนั้นการทำบัญชีครัวเรือนจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ทราบรายรับ รายจ่าย และหนี้สิน ของครัวเรือน

รายรับเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากการประกอบอาชีพหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยน เช่น เงินเดือน ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคารรายได้จากการขายสิ่งของเหลือใช้ เป็นต้น

รายจ่ายเป็นเงินหรือของมีค่าที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้สิ่งของหรือบริการ เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าอาหาร เป็นต้น

หนี้สินเป็นเงินหรือของมีค่าที่ครัวเรือนได้รับจากแหล่งภายนอก โดยมีภาระที่ต้องชดเชยคืนในอนาคต เช่น การกู้ยืมเงินจากธนาคาร การกู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้านการรับเงินช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ต้องชดเชยคืนภายในระยะเวลาที่กำหนด การซื้อเงินผ่อน การเช่าซื้อและการซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ เป็นต้น

2. ทำให้ทราบว่าครัวเรือนมีเงินคงเหลือเท่าใดในแต่ละวัน

3. นำข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการเงิน จัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย และวางแผนการใช้จ่าย ว่ารายจ่ายใดมีความจำเป็น รายจ่ายใดไม่มีความจำเป็นสามารถตัดออกได้

บัญชีครัวเรือนสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบแต่อย่างน้อยต้องมีการบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายปกติเป็นตาราง 5 ช่อง ประกอบด้วย ช่องแรกวันเดือนปี เพื่อบันทึกวันที่เกิดรายการนั้น ช่องที่สองรายการ เพื่อบันทึกเหตุการณ์ ช่องที่สามรายรับ เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับ ช่องที่สี่รายจ่าย เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่จ่ายออกไป และช่องสุดท้ายยอดคงเหลือ เป็นช่องสรุปยอดเงินคงเหลือในแต่ละวัน ดังตารางที่ 1 และตัวอย่างการบันทึกบัญชีครัวเรือน

ตารางที่ 1 ตารางการรับ-จ่ายเงินของครัวเรือน

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ	รายจ่าย	ยอดคงเหลือ*
วัน เดือน ปี	ที่มาหรือเหตุของรายการนั้น			

*ยอดคงเหลือ = ช่องยอดคงเหลือวันก่อน + ช่องรายรับ - ช่องรายจ่าย

การบริหารจัดการเงินเป็นการจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่าย ครัวเรือนควมมีรายรับมากกว่ารายจ่าย หากรายรับน้อยกว่ารายจ่าย ครัวเรือนต้องทำการกู้ยืมเงินมาใช้จ่าย การกู้ยืมช่วยแก้ปัญหาได้เพียงช่วงระยะสั้น ๆ แต่อาจเป็นการสร้างปัญหาในอนาคต ถ้ารายรับน้อยกว่ารายจ่ายเป็นประจำ ครัวเรือนก็จะมีหนี้สินพอกพูนขึ้น ภาระหนี้ที่ต้องชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยก็จะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการกู้ยืม ทำให้เป็นปัญหาทับถมที่แก้ไขยาก การแก้ปัญหาที่มั่นคงและถูกต้องสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

1. การหาทางเพิ่มรายรับ เช่น การใช้เวลาว่างในการผลิตหรือแปรรูปสินค้าเพื่อนำไปจำหน่าย การปลูกผักสวนครัวเพื่อนำไปจำหน่าย เป็นต้น
2. การตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกจากการใช้จ่ายของครัวเรือน รายจ่ายที่ไม่จำเป็นเช่น รายจ่ายเกี่ยวกับการพนันสุรา รายจ่ายฟุ่มเฟือย รายจ่ายการสังสรรค์ที่มากเกินไป เป็นต้น
3. การลดรายจ่ายที่จำเป็นลง เช่น การเดินทางโดยใช้การเดินเท้าหรือการปั่น จักรยานแทนการใช้รถยนต์ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและทำให้สุขภาพแข็งแรง การปลูกผักสวนครัวไว้ทานเอง ช่วยลดรายจ่ายค่าอาหารของครัวเรือน นอกจากนั้นผักสวนครัวที่ปลูกเองยังมีคุณภาพดีและปลอดภัยจากสารเคมี เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นัตรมณี กลางสวัสดิ์ (2552) ได้ศึกษา การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการเงินของประชาชนที่จัดทำบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลของการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการออมก่อนการจัดทำบัญชีครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้มีเงินออมมีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีเงินออม คิดเป็นร้อยละ 51.4 โดยมีระดับการออมตั้งแต่ 1001 บาทขึ้นไปร้อยละ 19.2 และหลังจากการอบรมจัดทำบัญชีครัวเรือนผู้ตอบแบบสอบถามมีเงินออมเพิ่มขึ้น 25.9 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร้อยละ 71.5 และลดลง 2.5 พฤติกรรมการกู้ยืมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินคิดเป็นร้อยละ 82.6 และระดับการกู้ยืม 50001 บาทขึ้นไปร้อยละ 31.1 นิยมกู้ยืมกับกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือกู้ยืมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หลังการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่าระดับการกู้ยืมเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.9 เท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลงร้อยละ 78.1 ลดลง 8.1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติเห็นด้วยว่า การเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีประโยชน์การสนับสนุนกันในชุมชน และการประชุมหารือในเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้เก็บออมได้มากขึ้นและทำให้ไม่กู้ยืมหรือกู้ยืมน้อยลง แต่เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกับทัศนคติพบว่า ด้านการออมทิศทางเป็นบวกและทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมการออม แต่ทัศนคติดังกล่าวไม่มีผลต่อพฤติกรรมในด้านการกู้ยืม

ธัญชนก ปะวะละ (2551) ได้ศึกษา การออมของครัวเรือนในภาคชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจจะมีอยู่ 2 ทางกว้าง ๆ คือ ต้องพยายามเพิ่มรายได้ในครัวเรือนให้มากที่สุด และต้องพยายามลดรายจ่ายของครัวเรือนให้เหลือน้อยที่สุด การที่จะเพิ่มรายได้ให้ประชาชนจำเป็นต้องอาศัยเงินลงทุน ซึ่งแนวทางในการสะสมเงินทุนจำเป็นต้องอาศัยแหล่งเงินทุน 2 แหล่งคือ การออมในประเทศได้แก่ การออมภาคประชาชน และภาครัฐ เงินลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ เงินกู้ เงินช่วยเหลือ และเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แม้ว่าการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศทำให้เงินทุนเพิ่มขึ้น แต่การพึ่งพาต่างประเทศมากเกินไป อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศในรูปดอกเบี้ย และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ฉะนั้นการระดมเงินออมในประเทศจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐบาลจำเป็นต้องกระทำให้บรรลุเป้าหมายรัฐบาลจึงมีการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเรื่องการออม การจัดสวัสดิการ และการถือฤกษ์ ไปสู่ภาคประชาชนมากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท การออมของครัวเรือนเป็นเครื่องชี้วัดถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประชาชนโดยรวม รัฐบาลได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความยากจน เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรวมพลังทุกภูมิภาคในสังคม ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน มาร่วมบูรณาการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การออมตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อแก้ไข

ปัญหาความยากจนระดับรากหญ้าและส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ภาคชนบท โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีรายได้ต่ำสุดของประเทศ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะศึกษาถึงผลของรายได้ค่าใช้จ่ายในการบริโภคหนี้ ที่มีต่อการออมของครัวเรือนในชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรักษาและเพิ่มระดับการออมของครัวเรือนให้เพิ่มขึ้น เพื่อการพัฒนาประเทศต่อไป การศึกษาปัจจัยที่กำหนดการออม รูปแบบการออม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการออมของครัวเรือนในภาคชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเลือกจังหวัดตัวแทนจำนวน 13 จังหวัด คือ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร ชัยภูมิ เลย หนองคาย มหาสารคาม ร้อยเอ็ด นครราชสีมา มุกดาหาร นครพนม สุรินทร์ หนองบัวลำภู ทั้งหมด 1,108 ครัวเรือน

ประยงค์ คุศิริสิน (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 331 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 82.8 ของกลุ่มตัวอย่างมีการออมส่วนครัวเรือนที่เหลืออีก 69 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 17.2 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการออมเนื่องจากการมีภาระรายจ่ายมาก เมื่อศึกษาในส่วนของครัวเรือนที่มีการออม 331 ครัวเรือนพบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 46-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการค้าขาย มีอาชีพรองคือการรับจ้าง อาชีพหลักของกลุ่มสมรสคือการรับจ้าง จำนวนบุตรที่อยู่ในการดูแล 2 คนรายได้รวมของครัวเรือน 30,001-40,000 บาทต่อเดือน รายจ้าวรวมของครัวเรือน 30,001-40,000 บาทต่อเดือน ภาระรายจ่ายของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายด้านอาหาร เสื้อผ้า-ของใช้โดยมีการใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าใช้จ่าย ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่มีบัตรเครดิต 2 ใบและในการใช้บัตรเครดิตแต่ละครั้งมีการคิดถึงภาระหนี้สินที่จะตามมาก่อนใช้ โดยมีหนี้สินรวมของครัวเรือน 100,001-500,000 บาทและภาระหนี้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนเป็นหนี้สินประเภทหนี้บัตรเครดิต เช่าซื้อสินค้าอุปโภคและเช่าซื้อยานพาหนะด้านพฤติกรรมกรออมของครัวเรือนพบว่า ภาคครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่รับทราบถึงนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาลแต่มีความรู้ในระดับรู้ปานกลาง โดยมีระยะเวลาการออมของครัวเรือน 10-12 ปี ด้านรูปแบบการออมของครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการเลือกใช้บริการของธนาคาร กองทุนประกันสังคมและกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ตามลำดับ นอกจากนี้ครัวเรือนยังมีการออมนอกระบบสถาบันการเงินในรูปแบบของการซื้อทองคำและการซื้ออสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนพบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านผลิตภัณฑ์การออม คือ การมีให้เลือกหลายรูปแบบและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เงินออมมีความปลอดภัยไม่ลดมูลค่าด้านผลตอบแทนจากการออม คือ อัตราผลตอบแทนที่ได้รับและด้านการส่งเสริมการตลาดของ

สถาบันการเงินคือการมีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมถึงบ้าน เชื้อเชิญให้ออมเงิน การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการออมเงินและมีการรณรงค์การออมผ่านสื่อ

มยุรี กิม่วงสง (2551) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร ลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ที่ผู้วิจัยทำการศึกษามีดังนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 82.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี สมรสแล้วคิดเป็นร้อยละ 95.0 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน สูงสุดที่ร้อยละ 59.6 ด้านการจดบันทึกพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.8 จดบันทึก รายรับ-รายจ่ายเฉพาะรายการใหญ่ และที่เหลือจดบันทึกรายรับ-รายจ่ายทุกอย่างที่เกิดขึ้น และส่วนใหญ่จดบันทึกสัปดาห์ละครั้งคิดเป็นร้อยละ 59.2 จดบันทึกได้ถูกต้องเพียง ร้อยละ 34.1 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการสรุปยอดเงินรวมของจำนวนที่ได้รับและจ่ายไปภายหลังจากการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย รวมทั้งไม่สามารถแยกรายจ่ายออกเป็นรายจ่ายที่จำเป็นและรายจ่ายที่ไม่ค่อยจำเป็นได้นอกจากนี้ยังมีรายจ่ายฟุ่มเฟือยคิดเป็นร้อยละ 70.0 โดยที่เหลือไม่สามารถแยกรายจ่ายได้หลังจากได้จดบันทึกที่รายรับ-รายจ่ายลงในสมุดบัญชีครัวเรือนและสรุปยอด คิดเป็นร้อยละ 77.8 ที่มีเงินออมภายหลังจากได้จดบันทึก ที่เหลือระบุว่าไม่มีเงินออมร้อยละ 22.2 จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน (รายรับ-รายจ่าย) ประจำครอบครัวเกษตรกรมีปัญหา อุปสรรค คือ คิดว่าเป็นภาระที่ต้องทำบัญชีครัวเรือน และไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบันทึกบัญชีและไม่สามารถบันทึกรายการได้เนื่องจากมีปัญหาในการเขียนหนังสือ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการประชุมชี้แจงโครงการเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนเท่ากับ 1 ครั้งทำให้เกษตรกรจดบันทึกได้ถูกต้องน้อย ส่วนการสาธิตการลงบัญชีครัวเรือนเท่ากับ 1 ครั้งทำให้เกษตรกรจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ถูกต้องปานกลาง ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจในงานวิจัยว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการประชุมชี้แจงโครงการอย่างไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกษตรกรจดบันทึกไม่ถูกต้องและไม่เห็นความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงขั้นตอนและเนื้อหาของการประชุมชี้แจงโครงการให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น ติดตามและประเมินผลเป็นประจำทุกเดือน และควรนำสมุดบัญชีครัวเรือนมาใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อและการจัดชั้นเกษตรกรลูกค้ารายคนของธนาคารฯและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมต่างๆที่จะส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้า

เรขา ธนนาทนะชน (2551) ได้ศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของข้าราชการครู ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนขยาย โดย

อาศัยอยู่รวมกัน เกี่ยวข้องกันโดยสายโลหิต ส่วนใหญ่หัวหน้าครอบครัวเป็นเพศชาย ร้อยละ 81.9 อายุของหัวหน้าครอบครัวอยู่ระหว่าง 40-49 ปี ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวจบประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 43.2 อาชีพหลักของครอบครัวคืออาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 62.1 และมีอาชีพเสริมเป็นอาชีพรับจ้างร้อยละ 40.6 ส่วนรายได้พบว่ามีความแตกต่างกันมาก โดยปัจจัยที่ตั้งของ 28 ครัวเรือนมีผลต่อรายได้ ยิ่งครัวเรือนอยู่ห่างไกลจากเขตเทศบาล รายได้ของประชาชนจะยิ่งลดลง ประชาชนส่วนใหญ่จะทำการเกษตรตามช่วงฤดูกาล และจะรับจ้างในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30,000 – 49,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.9 โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากกำไรในการทำเกษตรกรรมร้อยละ 73.7 รองลงมาคือรายได้ที่มาจากเงินเดือน และค่าจ้างร้อยละ 55.7 ที่เหลือเป็นรายได้จากกำไรจากธุรกิจส่วนตัว / ค่าขาย ร้อยละ 33.4 และได้รับจากบุคคลอื่น ๆ ส่งมาให้ ร้อยละ 20.2 ด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัวโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,152 บาท ต่อเดือน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ต่ำเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น เนื่องจากครัวเรือนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการหาอาหารและใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและมีการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ไว้บริโภคเองในครัวเรือน จึงทำให้ค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือนต่ำ หนี้สินเป็นปัจจัยหนึ่งที่ครัวเรือนต้องกู้มาเพื่อใช้จ่ายในการผลิต และการบริโภค โดยมีครัวเรือนมีหนี้สิน 715 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 64.5 โดยมีหนี้ในระบบต่ำกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5 หนี้นอกระบบต่ำกว่า 20,000 จำนวน 90 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.6 และจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า มีค่ามากเนื่องจากข้อมูลหนี้สินมีการกระจายตัวของข้อมูลแตกต่างกันมาก การค้าประกันเงินกู้ของครัวเรือนจะเป็นแบบหมุนเวียนกันและมีทั้งการใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน จำนวน 224 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 20.2 การลงทุนของครัวเรือนจากการสำรวจมีการลงทุนรวมทั้งสิ้น 781 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 70.4 โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนด้านการเกษตรครัวเรือน ซื้อสินทรัพย์ เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน และเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน ซึ่งการกู้เงินส่วนใหญ่นำมาใช้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้ตอนขอกู้ การเล่นเกมพนันของครัวเรือนจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างมีการเล่นหวยได้ดิน 382 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.5 มีการเล่นไพ่ 86 ครัวเรือน เล่นไฮโล 80 ครัวเรือน เล่นไก่ชน 76 ครัวเรือน การออมของครัวเรือนชนบทมีการออมเฉลี่ย 91,551 บาท โดยแยกเป็นการออมที่เป็นตัวเงิน 822 ครัวเรือน เฉลี่ย 32,972 บาท แบ่งเป็น 265 ครัวเรือนมีการออมในรูปของกรมธรรม์ประกันชีวิต โดยครัวเรือนส่วนใหญ่มีทุนประกันต่ำกว่า 50,000 บาท กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 100 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ออมต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 48 ครัวเรือน มีออมในรูปของสลากออมสิน 99 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ออมตั้งแต่ 1001 บาท ขึ้นไป ออมในรูปเงินฝากธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น 114 ครัวเรือน เงินฝากธนาคารเพื่อการเกษตร 252 ครัวเรือน เงินฝากธนาคารอาคารสงเคราะห์ 34 ครัวเรือน เงินฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งสิ้น 135 ครัวเรือน ออมในรูปฌาปนกิจสงเคราะห์ 313 ครัวเรือน โดยส่วน

ใหญ่่ออมต่ำกว่า 500 บาท ออมทรัพย์ในรูปของธนาคารหมู่บ้านทั้งสิ้น 357 คริวเรือน ส่วนใหญ่ ออมตั้งแต่ 301 บาทขึ้นไป 197 คริวเรือน ออมทรัพย์ในรูปของหมู่บ้านในรูปของกลุ่มสตรีแม่บ้าน ทั้งสิ้น 74 คริวเรือน โดยออมต่ำกว่า 100 บาท จำนวน 39 คริวเรือน ออมทรัพย์ในรูปกลุ่มสัจจะการ 29 ออม (ออมวันละ 1 บาท) ออมทั้งสิ้น 34 คริวเรือน โดยส่วนใหญ่ออมต่ำกว่า 100 บาท และออม ในรูปของออมทรัพย์หมู่บ้านอื่น ๆ ทั้งสิ้น 14 คริวเรือน โดยส่วนใหญ่ออมต่ำกว่า 100 บาท จากการ ออมของคริวเรือนจะเห็นว่าคริวเรือนส่วนใหญ่ออมเงินกับธนาคารหมู่บ้านและธนาคารเพื่อ การเกษตร เนื่องจากมีสาขาอยู่ใกล้บ้านและต้องการฝากเพื่อเป็นสมาชิกในการค้าประกันการกู้เงิน ซึ่งการศึกษาพบว่าการออมและหนี้สินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยคริวเรือนมีการกู้เงิน จากธนาคารหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรไปแล้ว เมื่อครบกำหนดชำระคืนจะกู้เงินนอกระบบ มาชำระ โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง และจะกู้เงินเพิ่มเพื่อนำไปชำระคืนเงินนอกระบบต่อไปจึงทำ ให้คริวเรือนไม่สามารถปลดหนี้ได้ ส่วนการออมในรูปฌาปนกิจสงเคราะห์และการประกันชีวิตเป็น การออมเพื่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน และมองถึงอนาคตที่เอื้ออำนวยต่อการดูแลสุขภาพ ของคนในคริวเรือนไปด้วย ออมในรูปทรัพย์สิน 1,100 คริวเรือน เฉลี่ย 125,837 บาท การออมใน รูปการเลี้ยงสัตว์จำนวน 689 คริวเรือน เฉลี่ย 33,560.4 บาท จากการศึกษาพบว่าการออมของกลุ่ม ตัวอย่างทั้งสิ้น 1,108 คริวเรือนนั้นมีวัตถุประสงค์หลักๆที่สำคัญดังนี้ เพื่อใช้ยามเจ็บป่วย/ชรา จำนวน 881 คริวเรือน เพื่อใช้ในการศึกษาของสมาชิกในคริวเรือน 785 คริวเรือน เพื่อใช้เป็นทุนใน การจัดตั้งธุรกิจ/ประกอบอาชีพ 401 คริวเรือน เพื่อหาผลประโยชน์ตอบแทนจำนวน 279 คริวเรือน ปัจจัยที่กำหนดการออมคือ รายได้ สมาชิกในคริวเรือน การศึกษาของหัวหน้าคริวเรือน อาชีพหลัก และหนี้สินของคริวเรือน โดยพบว่ารายได้ของสมาชิกในคริวเรือนอาชีพหลักและหนี้สินของ คริวเรือนมีความสัมพันธ์ต่อการออมของคริวเรือนในเชิงบวก และแนวโน้มการออมเงินในอนาคต พบว่า คริวเรือนต้องการออมเงินเพิ่มขึ้นซึ่งจะออมเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 49.7 จะออมเพิ่มขึ้น เมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพร้อยละ 33.4 และจะออมเพิ่มขึ้นเมื่อค่าใช้จ่ายลดลงร้อยละ 29.2 และ คริวเรือนยังให้เหตุผลว่าจะไม่ออมเงินในอนาคต ร้อยละ 3.9 โดยให้เหตุผลว่ารายได้น้อย ไม่มีเงิน เหลือฝากร้อยละ 45.8 นำเงินไปลงทุนเพราะเห็นว่าค่าตอบแทนสูงกว่าร้อยละ 23.1 และเก็บไว้กับ ตัวร้อยละ 16.3 และจากศึกษานี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลควรส่งเสริมการสร้างรายได้ใน ชนบทและลดรายจ่ายโดยการจัดสวัสดิการชุมชนให้มากขึ้น รัฐควรจัดให้มีหน่วยงานรับฝากเงิน เคลื่อนที่สำหรับคริวเรือนที่อยู่ห่างไกล มีนโยบายเพิ่มอัตราดอกเบี้ยและผลตอบแทนเพื่อจูงใจใน การออม ส่งเสริมการจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ

สุนีย์ ตฤณขจี (2551) ได้ศึกษา การรับรู้และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจจัดทำบัญชี คริวเรือนของประชาชนในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยการ

จัดการทางการเงิน คือการได้เรียนรู้การบริหารและวางแผนการใช้เงินมากที่สุด หรือทำให้คนมองเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น ส่วนประเด็นรองลงมาคือความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน และสาเหตุที่ทำให้ไม่จัดทำบัญชีครัวเรือนในปัจจุบันพบว่า การทำบัญชีครัวเรือนทำให้เสียเวลาในการจัดทำ

สุพรรณิ ต้อนรับ (2551) ได้ศึกษา การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 63.4 ไม่มีประสบการณ์ในการทำบัญชีครัวเรือนมาก่อน ทุกรายได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในการทำบัญชีครัวเรือน ทุกรายได้รับแจกสมุดบัญชีครัวเรือน ทุกรายได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน และได้รับการสอนทำบัญชีครัวเรือนจากพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรร้อยละ 57.3 ใช้ช่วงเวลากลางคืนในการทำบัญชีครัวเรือน ทุกรายได้รับใช้บ้านเป็นสถานที่ในการทำบัญชีครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 32.8 ทำบัญชีครัวเรือน 3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 63.4 เข้าใจหลักการทำบัญชีจากการเข้าอบรมแต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.59 ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน และขาดการช่วยเหลือ แนะนำ จากเจ้าหน้าที่เมื่อมีปัญหาในการทำบัญชีครัวเรือน

กานต์รวี (2550) ได้ศึกษา ทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนพบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับแจกสมุดบัญชีครัวเรือนจาก ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 87.8 เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 93.3 เคยได้รับการสอนการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากพนักงาน ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 78.9 โดยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้หลังการอบรม คิดเป็นร้อยละ 68.9 มีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 65.6 ส่วนการให้ผู้อื่นเป็นผู้จดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ภรรยาเป็นผู้จดบันทึกบัญชีครัวเรือนให้ คิดเป็นร้อยละ 65.6 ความต่อเนื่องในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.2 สาเหตุที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถจดบันทึกบัญชีต่อเนื่องได้มีสาเหตุมาจากการไม่มีเวลา คิดเป็นร้อยละ 54.4 ทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติในระดับเห็นด้วยต่อการทำบัญชีครัวเรือน คือ ทำให้ทราบรายได้-รายจ่าย ของตนเองในแต่ละเดือน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 รองลงมาคือ ทำให้วางแผนการชำระหนี้ ธ.ก.ส. ได้ครบจำนวนและตรงตามเวลาที่กำหนด มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ทำให้มีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและไม่ฟุ่มเฟือย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ทำให้สามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ทำให้มีเงินออมมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการทำบัญชีอย่างง่ายไม่ยุ่งยาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และยังทำให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้นมากกว่าแต่ก่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับไม่มีความคิดเห็น คือ ทำให้สามารถวางแผนเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 อีกทั้งเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเห็นว่ามิประโยชน์และยังทำให้ทราบรายละเอียดรายได้อายจ่ายของตนเองในแต่ละเดือน อีกทั้งยังสามารถวางแผน การชำระหนี้ ธ.ก.ส. ได้ครบถ้วนและตรงตามเวลาที่กำหนด มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างรอบคอบไม่ฟุ่มเฟือย มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินและหารายได้เพิ่ม และสามารถปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน คือ ไม่ค่อยมีเวลาจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน เนื่องจากเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่ ต้องทำงานตั้งแต่เช้าจนถึงเย็น ทำให้ไม่มีเวลาในการเขียนหนังสือหรือเกิดความเหน็ดเหนื่อย จึงไม่ค่อยสนใจที่จะบันทึกรายรับ-รายจ่าย อีกทั้งรายรับของเกษตรกรไม่ได้มีรายรับทุกวันจึงทำให้เกษตรกรไม่สนใจที่จะจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน

ขวัญชนก อินทะกุล (2550) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ได้แก่การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนบุตร อาชีพของกลุ่มสมรส ระดับการศึกษาของกลุ่มสมรส รายได้ของกลุ่มสมรสรายจ่ายภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$ ผู้ศึกษาได้เสนอแนะแนวทางส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการออมเพิ่มขึ้น โดยฝึกอาชีพให้สมาชิกในครัวเรือนเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง และเพิ่มภาษีการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยและลดหรือยกเว้นภาษีเงินออม

ภูวสิทธิ์ สิ้นไชยกิจ (2550) ได้ศึกษา รูปแบบการออมภาคครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาครัวเรือนในเขตเมืองพบว่าส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยในครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะมีรายได้จากทรัพย์สิน โดยเฉลี่ย 13,285 บาทต่อปี และมีหนี้สินโดยเฉลี่ย 472,535 บาทต่อปี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดได้แก่รายได้จากการทำงานของครัวเรือน โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้น 100 บาท จะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น 12.5 บาท รองลงมาคือรายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือน โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากทรัพย์สินเพิ่มขึ้น 100 บาทจะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น 58.8 บาท ระดับการศึกษา อายุของหัวหน้าครัวเรือน และพื้นที่เขตเมืองมีอิทธิพลต่อ

การออมในทิศทางที่เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ตัวแปรหนี้สินมีผลต่อเงินออมในทิศทางตรงข้าม ส่วนมูลค่าทรัพย์สินและจำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการศึกษาครัวเรือนในเขตชนบท พบว่ามีรายได้จากการทำงานโดยเฉลี่ย 300,478 บาทต่อปี มีรายได้จากทรัพย์สินโดยเฉลี่ย 2,076 บาทต่อปี และมีหนี้สินโดยเฉลี่ย 243,933 บาทต่อปี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมมากที่สุดได้แก่รายได้จากทรัพย์สินของครัวเรือนโดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากทรัพย์สินเพิ่มขึ้น 100 บาทจะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น 24.7 บาท รองลงมาคือรายได้จากการทำงานของครัวเรือน โดยถ้าครัวเรือนมีรายได้จากการทำงานเพิ่มขึ้น 100 บาท จะส่งผลให้มีการออมเพิ่มขึ้น 0.5 บาท ส่วนหนี้สินในครัวเรือนและจำนวนผู้พึ่งพิงมีอิทธิพลต่อการออมในทิศทางตรงข้าม

กองคิดตามและประเมินผล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2548) ได้การศึกษาและประเมินผลโครงการครอบครัวเกษตรกรไทยร่วมใจทำบัญชีครัวเรือน จากเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรลูกค้า ธกส. มีการจดบันทึกรายรับ – รายจ่ายภายในครัวเรือนลงในสมุดบัญชีครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.4 อันเป็นผลมาจากการได้รับการอบรมหรือคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. จนสามารถจดบันทึกรายรับ – รายจ่ายลงในสมุดบัญชีครัวเรือนได้อยู่ในระดับถูกต้องมาก ในอัตราร้อยละ 41.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือน อาทิเช่น มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน และหารายได้เพิ่ม ร้อยละ 70.0 มีการจำแนกรายจ่ายที่จำเป็น รายจ่ายที่ไม่ค่อยจำเป็นและรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย ร้อยละ 70.9 มีความคิดที่จะลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง ร้อยละ 36.4 ซึ่งรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ได้แก่ ลดค่าเหล้า บุหรี่ ค่าเครื่องแต่งกาย ส่วนการวางแผนนำเงินที่เหลือไปใช้จ่าย กรณีมีรายรับมากกว่ารายจ่าย ส่วนใหญ่จะเก็บไว้ใช้ในครัวเรือน และฝากธนาคาร ร้อยละ 32.4 และ 30.3 ตามลำดับกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าการจดบันทึกมีประโยชน์ ทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 68.1 และคิดว่าจะจดบันทึกรายรับ – รายจ่าย ลงในสมุดบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 89.8 ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจดบันทึกสมุดบัญชีครัวเรือนนั้น ส่วนใหญ่อ้างว่าไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำงานเช้าถึงเย็น ธนาคารจึงควรกระตุ้นเกษตรกรให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจดบันทึกในประเด็นที่ทำให้ทราบรายรับ – รายจ่าย และตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป เพื่อออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น

ธิดารัตน์ สงวนศักดิ์ (2545) ได้ศึกษา พฤติกรรมการออมของผู้มีรายได้ประจำกรณีศึกษาพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (เชียงใหม่) ภาคเหนือ และพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทางด้านผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการออมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ให้อัตราผลตอบแทนสูง ด้านราคาที่มีผลต่อการออม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ไม่เสียภาษีเงินฝาก ด้านสถานที่หรือการจัดจำหน่ายที่มีผลต่อ

การออม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สถานที่ให้บริการมีความสะดวกสบาย ทันสมัย ด้านส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการออม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ด้านบุคลากรที่มีผลต่อการออม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้ให้บริการมีบุคลิกภาพดีมีอัธยาศัยไมตรี พுகจาไพเราะ ด้านกระบวนการให้บริการที่มีผลต่อการออม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้ให้บริการรวดเร็ว สะดวกสบายปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการออม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาเทคโนโลยี ปัจจัยที่เป็นปัจจัยจากภาครัฐที่มีผลกระทบต่อออม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรณรงค์ให้ใช้ของที่ผลิตในประเทศไทยทำให้ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย

ชาลินี ฉัตรไชยสิทธิกุล (2543) ได้ศึกษา การออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่ได้แก่รายได้ของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือนและจำนวนผู้พึ่งพิง โดยมีความแตกต่างกันในเขตเมืองและรอบนอกคือปัจจัยที่กำหนดการออมในเขตเมืองมี 4 ตัวแปรคือรายได้ของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิง และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน โดยรายได้และจำนวนผู้พึ่งพิงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนขนาดของครัวเรือน และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางตรงข้าม แต่สำหรับครัวเรือนในเขตชนบท ปัจจัยที่กำหนดการออมมี 3 ตัวแปรได้แก่รายได้ของครัวเรือน ระดับการศึกษาและจำนวนผู้พึ่งพิง โดยรายได้และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางเดียวกัน ส่วนจำนวนผู้พึ่งพิงมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางตรงข้าม จึงเห็นได้ว่ามีความแตกต่างในเขตเมืองและเขตชนบท โดยปัจจัยระดับการศึกษาในเขตเมืองมีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทิศทางตรงข้าม แต่ในเขตชนบทระดับการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการออมในทิศทางเดียวกัน

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

Dale (1978: 547-560) ได้ศึกษาเรื่อง การออมของครัวเรือนในชนบท พบว่าการออมของครัวเรือนในชนบทนอกจากจะขึ้นอยู่กับรายได้และผลตอบแทนแล้ว ยังมีความสัมพันธ์โดยใกล้ชิดกับตลาดการเงินในชนบท นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการออมในชนบทในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การตัดสินใจออมของครัวเรือน การออมของครัวเรือนในชนบทส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ การผลิตของครัวเรือน ทั้งการผลิตภายในฟาร์มและภายนอก

ฟาร์ม โดยการใช้จ่ายการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตนั้น จะสามารถอาศัยเงินทุนจากทรัพยากรของครัวเรือน และอีกส่วนหนึ่งจะมาจากการกู้ยืมจากตลาดการเงิน การตัดสินใจของครัวเรือนว่าจะใช้จ่ายการผลิตมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับแหล่งเงินทุนหรือทรัพยากรของครัวเรือน และโอกาสในการทำกำไรจากการลงทุน การบริโภคของครัวเรือน สำหรับการบริโภคของครัวเรือนนั้นก็มีความเกี่ยวข้องกับการผลิต กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคจะได้มาจากเงินของตนเองและอีกส่วนหนึ่งจะได้มาจากการกู้ยืม และการบริโภคของครัวเรือนจะถูกจำกัดโดยปัจจัยเหล่านี้ คือ การผลิตผลตอบแทนจากทรัพย์สิน สถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เช่น การซื้อที่ดิน การปรับปรุงที่ดิน การชลประทาน การซื้อเครื่องจักร สิ่งก่อสร้าง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละครัวเรือน สภาพคล่องของครัวเรือนซึ่งถูกกำหนดมาจากรายได้ของแต่ละครัวเรือน ความสามารถในการกู้ยืม และการคาดการณ์เกี่ยวกับผลตอบแทนจากการออม นอกจากนี้ Dale ยังได้ศึกษาถึงบทบาทของตลาดการเงินท้องถิ่นซึ่งได้ให้ข้อสรุปว่าตลาดการเงินท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในชนบทได้หลายทาง กล่าวคือ ตลาดการเงินท้องถิ่นช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้กับครัวเรือนโดยการกู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนในใช้จ่ายการผลิต ซึ่งจะทำให้ผลผลิตของครัวเรือนเพิ่มขึ้น และจะส่งให้รายได้และการออมของครัวเรือนสูงขึ้นด้วย ตลาดการเงินท้องถิ่นมีส่วนช่วยส่งเสริมให้การออมเพิ่มขึ้นโดยการมีนโยบายส่งเสริมการออม เช่น การสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทน เป็นต้น การศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในชนบทของประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย ได้ให้ข้อสรุปในทำนองเดียวกันว่า คือ การออมของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์ม โดยครัวเรือนจะมีการออมมากขึ้นเมื่อทำกำไรจากการลงทุนสูงขึ้น รายได้นอกฟาร์มของแต่ละครัวเรือน นโยบายการส่งเสริมการออมด้วยการสร้างแรงจูงใจในเรื่องอัตราผลตอบแทนจากการออม ความสะดวกในการใช้บริการของสถาบันการเงินท้องถิ่น

Lusardi (2007) ได้ศึกษา พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในสหรัฐอเมริกา ด้วยวิธีการใช้สมการถดถอย พบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจทางการเงินและข้อมูลข่าวสารเนื่องจากปัจจัยระดับการศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญและเป็นปัญหาต่อการสะสมความมั่งคั่งไม่เพียงพอกับการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ โดยเกือบครึ่งของคนงานสูงอายุยังไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเงินเพียงพอ เช่นไม่ทราบความแตกต่างของมูลค่าที่เป็นตัวเงิน กับมูลค่าที่แท้จริง ไม่รู้จักชนิดของเงินเลี้ยงชีพและมีความรู้ที่น้อยมากเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการออมและชีวิตหลังเกษียณ ประชากร 1 ใน 3 ไม่มีการวางแผนหลังเกษียณอายุแม้ว่าจะเหลือเวลาแค่ 5-10 ปีเท่านั้น กลุ่มที่มีความเปราะบางเนื่องจากไม่มีแม้แต่เงินออมขั้นต่ำที่จะรองรับความผันผวนเป็นคนอัฟริกัน เม็กซิกัน เปอโตริโกและเป็นเพศหญิง โดยร้อยละ 30 ของผู้ที่มีอายุ 51-56 ปี ยังไม่คิดเรื่องเกษียณอายุ ร้อยละ 31 ไม่มีการวางแผนการออมเงิน และ

ในจำนวนของผู้ที่มีแผนการออมมีเพียงร้อยละ 18 เท่านั้นที่สามารถออมได้ตามแผน และพบว่าผู้ที่ไม่ได้วางแผนจะมีความมั่งคั่งน้อยกว่าผู้ที่มีการวางแผน ร้อยละ 10-15 เมื่อแบ่งกลุ่มอายุสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา เพศ จำนวนบุตร และอุปนิสัย (เช่นชอบเสี่ยง) ผู้ที่ไม่ได้วางแผนในการออมจะมีความมั่งคั่งน้อยกว่าผู้ที่มีการวางแผนร้อยละ 10-15 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงกับการวางแผนในออมก็คือความรู้ความเข้าใจทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจทางการเงินจะไม่เป็นอุปสรรคเลยถ้ามีที่ปรึกษาทางการเงิน แต่ในข้อเท็จจริงมีน้อยคนที่จะปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางการเงินที่เป็นมืออาชีพ ส่วนใหญ่แต่ละบุคคลมักจะปรึกษารอบครัวหรือเพื่อนฝูง โดยที่ระดับการศึกษาของแต่ละบุคคลก็มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการศึกษาครอบครัวหรือเพื่อนฝูง Lusardi ได้เสนอแนะให้เพิ่มประสิทธิภาพของโครงการสนับสนุนการออมที่รัฐได้ริเริ่มไปแล้ว เช่นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเงินในเรื่องเบี้ยบำนาญเลี้ยงชีพ แผนการลงทะเบียนเข้าโครงการเบี้ยหวัดเลี้ยงชีพโดยอัตโนมัติ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการออมของแรงงานเพิ่มขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือน ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคล รายได้ถาวร รายได้เปรียบเทียบ ทรัพย์สิน และปัจจัยทางสังคม เช่น จำนวนผู้พึ่งพิง ขนาดของครัวเรือน และอายุของหัวหน้าครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ กล่าวคือ ศึกษารูปแบบการออม การแบ่งช่วงอายุหัวหน้าครัวเรือน การแบ่งครัวเรือนตามลักษณะอาชีพและแหล่งที่มาของรายได้ และตามแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งมีผลการศึกษาที่แตกต่างกันออกไปตามปัจจัยที่ส่งผลในลักษณะที่ต่างกันไป จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำบัญชีครัวเรือน และเป็นข้อมูลเพื่อเผยแพร่ให้กับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ได้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ
 - 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของชุมชนที่มีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน
 - 1.2 สภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน
2. ตัวแปรตาม คือ
 - 2.1 การปฏิบัติการบันทึกบัญชีครัวเรือน
 - 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน
 - 2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

